

УДК: 351.865

DOI: <https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-17-2-66-78>

Гребенюк Максим Васильович,
кандидат юридичних наук, доцент, заслужений юрист України, Керівник Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України, 03035, Київ, Солом'янська площа, 1, тел.: (067) 444 31 03, e-mail: max-felix@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1249-5576

Гребенюк Максим Васильевич,
кандидат юридических наук, доцент, заслуженный юрист Украины, Руководитель Межведомственного научно-исследовательского центра по проблемам борьбы с организованной преступностью при СНБО Украины, 03035, Киев, Соломенская площадь, 1, тел.: (067) 444 31 03, e-mail: max-felix@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1249-5576

Hrebenuk Maksym Vasilievich,

Head of the Interagency scientific and research Centre on problems of combating organized crime under National Security and Defense Council of Ukraine, PhD in Law, Associate Professor, Honored lawyer of Ukraine, 03035, Kyiv, Solomenska Ploshcha, 1, tel.: (067) 444 31 03, e-mail: max-felix@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1249-5576

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Анотація. Розглянуто проблеми реформування вітчизняної спецслужби як відповідального суб'єкта забезпечення державної безпеки України. Визначено актуальні питання реалізації державної безпекової політики з метою пошуку оптимальних шляхів підвищення ефективності системи державного управління у сфері державної безпеки. Аргументовано стратегічну мету та завдання реформування спецслужби як важливої складової сектору безпеки і оборони України. Деталізовано перспективи розбудови вітчизняної спецслужби з урахуванням надбань позитивного досвіду і кращих практик провідних держав ЄС. Аргументовано необхідність функціональної модернізації забезпечення державної безпеки, особливо в умовах агресивної політики

Кремля. Особливої уваги надано питанням недопущення дублювання функцій правоохоронних органів між собою за результатами реформування силового блоку. Узагальнено ключові пріоритети державної політики безпеки та на їх основі сформульовано шляхи удосконалення її концептів. Визначено заходи, практична реалізація яких дасть можливість сформувати позитивний імідж вітчизняної спецслужби як суб'єкта забезпечення державної безпеки в українському соціумі так і з боку європейської спільноти. Регламентовано стратегічні завдання реформування Служби безпеки України як державного органу спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку. Підсумовано, що державна безпекова політика має містити комплекс основних заходів, спрямованих на створення ефективних, динамічних та гнучких в управлінні, фахових, забезпечених сучасними матеріальними і технічними засобами органів та підрозділів контррозвідки європейського рівня, приведення завдань, функцій і напрямів їх діяльності відповідно до сучасних потреб забезпечення національних інтересів, захисту прав людини і громадянина, суспільства і держави від зовнішніх та внутрішніх загроз; формування простору довіри до діяльності вітчизняної спецслужби у контексті державно-приватного партнерства, сприяння громадянських інституцій цьому процесу.

Ключові слова: державна політика, національна безпека, державна безпека, реформування правоохоронних органів, правоохоронна діяльність, вітчизняна спецслужба, сектор безпеки і оборони, правоохоронна функція, НАТО, загрози державній безпеці.

ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ В СФЕРЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Аннотация. Рассмотрены проблемы реформирования отечественной спецслужбы как ответственного субъекта обеспечения государственной безопасности Украины. Определены актуальные вопросы реализации государственной безопасности с целью поиска оптимальных направлений повышения эффективности системы государственного управления в сфере государственной безопасности. Аргументировано стратегическую цель и задачи реформирования спецслужбы как важнейшей составляющей сектора безопасности и обороны Украины. Детализированы перспективы развития отечественной спецслужбы с учетом достижений положительного опыта и лучших практик ведущих государств ЕС. Аргументирована необходимость функциональной модернизации обеспечения государственной безопасности, особенно в условиях агрессивной политики Кремля. Особое внимание уделено вопросам недопущения дублирования функций правоохранительных органов между собой по результатам реформирования силового блока. Обобщены ключевые приоритеты государственной политики безопасности и на их основе сформированы направления усовершенствования ее концептов. Определены мероприятия, практическая реализация которых позволит

сформировать позитивный имидж отечественной спецслужбы как субъекта обеспечения государственной безопасности в украинском социуме, так и со стороны европейского сообщества. Регламентированы стратегические задачи реформирования Службы безопасности Украины как государственного органа специального назначения с правоохранительными функциями, который обеспечивает государственную безопасность. Подытожено, что государственная политика безопасности должна включать комплекс основных мероприятий, направленных на создание эффективных, динамических и гибких в управлении, компетентных, обеспеченных современными материальными и техническими средствами органов и подразделений контрразведки европейского уровня, приведение задач, функций и направлений их деятельности в соответствии с современными нуждами обеспечения национальных интересов, защиты прав и свобод человека и гражданина, общества и государства от внешних и внутренних угроз, формирование простора доверия к деятельности отечественной спецслужбы в контексте государственно-частного партнерства, содействия гражданских институций этому процессу.

Ключевые слова: государственная политика, национальная безопасность, государственная безопасность, реформирование правоохранительных органов, правоохранительная деятельность, отечественная спецслужба, сектор безопасности и обороны, правоохранительная функция, НАТО, угрозы государственной безопасности.

PROBLEM ISSUES OF IMPLEMENTATION OF STATE POLICY IN THE FIELD OF STATE SECURITY

Abstract. The problems of reforming the domestic special service as a responsible subject of state security of Ukraine are considered. Actual issues of the implementation of state security have been identified in order to find optimal directions that will increase the effectiveness of the public administration system in the field of state security. The strategic goal and objectives of the special service reform as the most important component of the security and defense sector of Ukraine are argued. The development perspectives of the domestic special services are detailed, taking into account the achievements of positive experience and the best practices of the leading EU states. Underscore is placed on the need for a functional modernization of state security, especially in the context of the Kremlin's aggressive policy. Underscore is placed on the need for a functional modernization of state security, especially in the context of the Kremlin's aggressive policy. Particular attention is paid to the issues of preventing duplication of law enforcement functions among themselves as a result of the reform of the security bloc. The key priorities of the state security policy are summarized and directions for the improvement of its concepts on their basis are formed. The measures have been identified, the practical implementation of which will allow forming a positive image of the domestic special service both as a subject of state security in Ukrainian society, and on the part of the European community. Strategic objectives of reforming the Security Service of Ukraine as a state special-purpose body with law enforcement functions

that ensures state security are regulated. It was summarized that the state security policy should include a set of basic measures aimed at creating effective, dynamic and flexible in management, competent bodies provided with modern material and technical means of counter-intelligence agencies of the European level, bringing the tasks, functions and directions of their activities in accordance with modern needs of the national interests, the protection of the rights and freedoms of the person and citizen, society and the state from external and internal threats, the formation of confidence in the activities of the domestic special services in the context of public-private collaboration, assisting civil institutions in this process.

Keywords: state policy, national security, state security, law enforcement reform, law enforcement activities, domestic intelligence, security and defense sector, law enforcement function, NATO, threats to state security.

Постановка проблеми. В Україні триває реформування правоохоронних органів, розпочате ще у 2014 р. Такий процес передбачає, насамперед, формування ефективної системи інституційного забезпечення заходів у сфері боротьби з організованою злочинністю, який супроводжується створенням нових правоохоронних інституцій, які відповідно до компетенції та в рамках функціональності мають системно здійснювати заходи боротьби з організованою злочинністю й корупцією та її виявами. З урахуванням сучасних реалій утворення нових правоохоронних інституцій та системних змін у діяльності діючих правоохоронних органів важливим напрямом залишається розмежування і конкретизація функцій державних органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, як важливої складової забезпечення державної безпеки України.

Сучасні зміни соціально-економічних і політико-правових умов функціонування правоохоронної системи, курс на євроінтеграцію вимагають не тільки реформування

правоохоронної сфери, а й підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, адже саме на них покладено важливі завдання щодо боротьби з організованою злочинністю. Реформи, які започатковані останнім часом у правоохоронній сфері та які втілюються у практичну площину, передбачають підвищення ефективності функціонування системи правоохоронних органів, а також повинні сприяти підвищенню довіри населення до таких органів, утвердженню справедливості, законності, слугувати додатковими гарантіями забезпечення прав громадян.

У сучасних умовах відбувається масштабне реформування правоохоронних органів, яке супроводжується розробкою нормативно-правових актів та заходами інституційного характеру. Згідно із положеннями Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, затвердженої Указом Президента України від 14 березня 2016 р. № 92 [1], основні зусилля з розвитку сектору безпеки і оборони мають зосереджуватися на поетапному та узгодженому нарощуванні

оперативних спроможностей сил безпеки і оборони та рівня їх готовності до невідкладного реагування на виклики й загрози національній безпеці України. Зокрема, вказана Концепція має певні методологічні відмінності від попередніх стратегічних документів у цьому напрямі. Позитивним її моментом є проведення детального аналізу безпекового середовища України, що надало змогу визначити найпотужніші загрози для національної безпеки, які перешкоджають нормальному функціонуванню Української держави і на подолання яких мають спрямовуватися наразі основні зусилля країни. На цьому фоні головною вадою реформ у правоохоронній сфері є їх стихійність та схематичність замість послідовної та виваженої державної політики, яка має ґрунтуватися на принципах плановості, системності, транспарентності.

Слушно вказує В. Колесник, що правоохоронна діяльність у сфері державного управління забезпечується: своєчасним прогнозуванням та виявленням тенденцій розвитку криміногенної ситуації, оцінюванням ступеня небезпеки та масштабів злочинності на національному, регіональному, місцевому та міжнародному рівнях; спроможністю правоохоронних органів та спеціальних служб випереджувального виявлення та своєчасного реагування на загрози у сферах державного управління, які впливають на національну безпеку України з метою їх нейтралізації; постійним удосконаленням правових механізмів та організаційних засад протидії загрозам національним інтересам держави та суб'єктам національної безпеки; підвищенням рівня

взаємодії правоохоронних органів та спеціальних служб у протидії злочинності, яка загрожує об'єктам національної безпеки України; випереджувальним визначенням шляхів та способів захисту та охорони об'єктів національної безпеки України; розробленням, затвердженням та впровадженням критеріїв оцінювання діяльності правоохоронних органів та спеціальних служб; дієвою системою захисту державного управління від протиправних зовнішніх та внутрішніх впливів; якісним здійсненням спеціальної діяльності (розвідувальної, контррозвідувальної) по недопущенню проявів розвідувально-підривної діяльності іноземних спецслужб на території України, впровадження дієвої системи захисту громадян України від протиправних впливів за межами України; постійним вдосконаленням засобів та технологій забезпечення національної безпеки відповідальними суб'єктами [2]. Тобто, враховуючи викладене, важливим суб'єктом правоохоронної діяльності виступає Служба безпеки України, до завдань якої відносяться: попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління і економіки та інших протиправних дій, що безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідно відзначити, що останнім часом спостерігається підвищена увага серед науковців різних галузей наук до дослідження проблем забезпечення державної безпеки

в умовах реформування вітчизняної правоохоронної системи. Серед учених, які займаються цією проблематикою, можна виокремити роботи: В. Белевцевої, К. Белякова, О. Дзьобаня, В. Ліпкана, І. Коржа, В. Настюка, А. Опальова, В. Пилипчука, В. Сазонова, С. Трофімова та ін. Проблеми пошуку та оптимізації пріоритетних засад державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю і забезпечення державної безпеки певним чином досліджували у своїх наукових працях: В. Глуховея, В. Колесник, Г. Ситник, С. Шепетько, О. Федосова, Ю. Михайлова та ін. Проте розгляд проблемних питань реалізації державної політики у сфері забезпечення державної безпеки в умовах реформування правоохоронної системи жоден із вказаних авторів не досліджував, що посилює актуальність тематики цієї статті.

Важливе місце у системі правоохоронних органів посідає саме Служба безпеки України, яка відповідно до компетенції, здійснює забезпечення державної безпеки України. Проте здійснивши узагальнення наукових праць вказаних авторів, слушно зазначає О. Жарий, що ключовою проблемою при удосконаленні діяльності Служби безпеки України залишається розбалансованість повноважень щодо забезпечення державної безпеки серед системи органів державної влади [4]. У рамках комплексного монографічного дослідження у 2017 р. проблемні питання реформування спецслужби в контексті здійснення європейської інтеграції досліджували В. Пилипчук, О. Белов, С. С. Кудінов [5] та інші фахівці. Проте останнім часом в Україні

на перманентній основі триває реформування складових вітчизняної правоохоронної системи, у зв'язку з чим проведення наукових досліджень з урахуванням новел вітчизняного законодавства та реалізації пріоритетних засад державної правоохоронної діяльності потребує посиленої уваги та вважається доцільним і необхідним як з позиції теорії державного управління, так і практичної складової.

Викладене зумовлює розглянути проблемні питання забезпечення державної безпеки в умовах реформування вітчизняної правоохоронної системи та її складових з метою пошуку оптимальних шляхів підвищення ефективності системи державного управління у зазначеному контексті.

Відповідно до положень ст. 19 Закону України “Про національну безпеку” від 21 червня 2018 р. № 2469 [6] саме Служба безпеки України визначена як державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку, зокрема здійснюючи протидію розвідувально-підривній діяльності проти України, боротьбу з тероризмом, захист державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності, оборонного і науково-технічного потенціалу, кібербезпеки, економічної та інформаційної безпеки держави, охорону державної таємниці з неухильним дотриманням прав і свобод людини і громадянина. Проте актуальним питанням залишається прискорення реформування Служби безпеки України як органу, який забезпечує державну безпеку.

Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України, затверджена Указом Президента України від 14 березня 2016 р. № 92, визначає, що реформування Служби безпеки України спрямовуватиметься на розвиток її спроможностей протидіяти сучасним зовнішнім і внутрішнім загрозам національній безпеці та здійснюватиметься у напрямі оновлення доктринальних і концептуальних підходів до організації діяльності Служби безпеки України, функціональної оптимізації її організаційної структури.

За результатами реформування спецслужби очікується створення ефективної системи протидії новим загрозам національній безпеці у сфері державної безпеки та вдосконалення механізмів своєчасного виявлення і реагування на них у рамках подальшого розвитку сектору безпеки і оборони держави; зміна з метою удосконалення організаційно-правових та інших засад функціонування Служби безпеки України з урахуванням досвіду діяльності спецслужб держав – членів ЄС та НАТО; кардинальне оновлення змісту й організації інформаційно-аналітичної роботи в діяльності Служби безпеки України, упровадження новітніх інформаційних технологій у процес оброблення здобутої інформації, максимальне зменшення даних правоохоронного характеру в інформаційних масивах національної спецслужби; розширення та набуття необхідних оперативнотехнічних можливостей органами і підрозділами Служби безпеки України з отримання оперативної інформації; поглиблення взаємодії Служби безпеки України з іншими складови-

ми сектору безпеки і оборони, органами державної влади, установами та організаціями на нових засадах; удосконалення наявних і формування нових механізмів партнерських зв'язків зі спецслужбами іноземних держав відповідно до національного законодавства та міжнародних договорів.

Правовою основою удосконалення функціонування вітчизняної спецслужби мала стати підготовлена Концепція реформування Служби безпеки України, проектом якої планувалося, що вітчизняну спецслужбу реформують до 2020 р. Передбачалося запровадити такі зміни, як: оптимізація органів та підрозділів, відмова від дублювання функцій інших правоохоронних органів (зокрема в частині боротьби з організованою злочинністю та корупцією); посилення профільних напрямів (контррозвідка); впровадження цивільно-демократичного контролю; суцільна демілітаризація.

Крім того, заплановано, що у процесі здійснення реформування Служби безпеки України вона збереже за собою завдання, пов'язані із розслідуванням злочинів проти держави, запобіганням тероризму, а також контрабанді наркотиків, радіоактивних матеріалів, засобів ураження та вогнепальної зброї. Слід вказати, що розробка зазначеної Концепції здійснювалася Міжнародною дорадчою групою з питань реформування Служби безпеки України, до складу якої увійшли представники Офісу зв'язку НАТО в Україні, радники Консультативної місії ЄС з реформування сектору цивільної безпеки України та експерти зарубіжних

партнерських служб. За оприлюдненою позицією голови КМЄС анонсовано, що без реформування спецслужби неможливе подальше трансатлантичне просування України до ЄС та НАТО. Тобто негативним фактором розвитку вітчизняної правоохоронної системи залишається саме зволікання реформи Служби безпеки України.

З огляду на викладене реформування Служби безпеки України має бути узгодженим з концепціями (програмами) реформування та розвитку органів сектору безпеки і оборони за єдиним задумом, метою, завданнями, виходячи із сучасних загроз національним інтересам України, та потребує вироблення адекватних механізмів протидії таким загрозам.

Мета статті — визначити ефективність державної політики у сфері забезпечення державної безпеки в умовах реформування вітчизняної правоохоронної системи, виходячи із реальної оцінки її спроможностей.

Виклад основного матеріалу. Прагнення України реалізувати європейський вектор розвитку супроводжується загостренням геополітичної боротьби, розгортанням на її території активної розвідувально-підривної та диверсійної діяльності спецслужб Російської Федерації. Провадження з боку РФ агресивної геополітики щодо України породжує гостру необхідність кардинальної перебудови вітчизняної спецслужби у відповідь на реалії сьогодення. У цьому зв'язку актуалізується необхідність перегляду підходів до організації і діяльності Служби безпеки України як складової сектору безпеки держави.

Стратегічною метою реформування Служби безпеки України має стати: визначення комплексу основних заходів, спрямованих на створення ефективних, динамічних та гнучких в управлінні, фахових, забезпечених сучасними матеріальними і технічними засобами органів та підрозділів контррозвідки європейського рівня, приведення завдань, функцій і напрямів їх діяльності у відповідність із сучасними потребами забезпечення національних інтересів, захисту прав людини і громадянина, суспільства і держави від зовнішніх та внутрішніх загроз у контексті реалізації державної політики з питань національної безпеки; формування простору довіри до діяльності вітчизняної спецслужби, позитивного іміджу вітчизняної спецслужби у суспільстві, правової свідомості громадян та розуміння необхідності виконання завдань забезпечення національної безпеки України.

Основними завданнями законодавчого забезпечення реформування спецслужби має бути визначення умов для: адекватного і гнучкого реагування на загрози національній безпеці України (агресивні дії РФ, що здійснюються для виснаження української економіки і підриву суспільно-політичної стабільності з метою знищення держави України і захоплення її території; неефективність системи забезпечення національної безпеки і оборони України; корупція та неефективна система державного управління; економічна криза, виснаження фінансових ресурсів держави, зниження рівня життя населення; загрози енергетичній, інформаційній, екологічній безпеці; загрози кі-

бербезпеці та безпеці інформаційних ресурсів, критичної інфраструктури), раціональне використання можливостей і ресурсів; комплексного вдосконалення законодавства з питань національної безпеки, яке б визначило механізми системи управління у сфері національної безпеки, унормувало структуру і склад сектору безпеки, координації та взаємодії його органів; професіоналізації сектору безпеки і оборони, підвищення фахового рівня персоналу, ефективної його мотивації до належного виконання завдань за призначенням, максимально доцільне скорочення обслуговуючих підрозділів органів цього сектору.

Поряд з цим, вагомого значення набуває питання оптимізації структури Служби безпеки України та реформування системи управління нею. Так, зважаючи на завдання і повноваження спецслужби, її загальну структуру мають складати Центральне управління Служби безпеки України, підпорядковані йому регіональні органи; органи військової контррозвідки, а також підприємства, організації, навчальні, наукові, науково-дослідні, заклади й установи. Виходячи з викладеного, виникає необхідність в оптимізації структури та функцій як Центрального управління, так і регіональних органів за функціональним призначенням. Приведення структури Служби безпеки України у відповідність з потребами оперативно-службової діяльності, урахування при цьому досвіду європейських держав, вимагає також оптимізації співвідношення посад керівного складу до загальної чисельності особового складу.

Не менш важливим аспектом реформування вітчизняної спецслужби України та належного забезпечення прав і свобод людини є питання розмежування функцій Служби безпеки України з функціями інших правоохоронних органів. Зокрема, за лінією досудового розслідування можливо ініціювати внесення в установленому порядку змін до чинного кримінального процесуального законодавства України щодо альтернативної підслідності. Такі заходи слугуватимуть уникненню дублювання функцій різних правоохоронних органів, перетинання інтересів цих органів та їх підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, стосовно одного й того самого об'єкта, розпорошення їх зусиль, відволікання певної частки сил і засобів, які доцільніше було б використати на інших важливих ділянках боротьби зі злочинністю відповідно до визначених законодавством завдань. Вбачається, що підслідність слідчих Служби безпеки України має бути обмежена розслідуванням злочинів проти основ національної безпеки України, у сфері охорони державної таємниці, проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, тероризму та злочинів, що вчиняються транснаціональними злочинними угрупованнями.

Слід вказати, що у Верховній Раді України 23 лютого 2018 р. зареєстровано законопроект “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення інституційної спроможності Служби безпеки України” (№ 8057), підготовлений з метою обмеження повноважень спецслужби поза сферою забезпечення

державної безпеки задля підвищення рівня захищеності бізнесу від зловживань з боку правоохоронних органів. Цим проектом закону пропонується, зокрема, розслідування контрабанди і незаконного обігу технічних засобів отримання інформації передати Національній поліції України; розслідування фінансування тероризму та легалізації злочинних доходів передати органам, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; виключити з переліку пріоритетних завдань Служби безпеки України заходи, спрямовані на протидію правопорушенням у сфері економічної діяльності, а також корупційним правопорушенням; заборонити втручання спецслужби у господарську діяльність, якщо вона не становить загрози для державної безпеки, а також виключити зі структури служби спеціальні підрозділи у сфері боротьби з корупцією і організованою злочинністю.

Окрім того, законодавчо пропонується розширити повноваження Верховної Ради України щодо отримання звітів від Служби безпеки України. На цьому фоні слід вказати про наявні проблемні питання посилення міжвідомчої взаємодії вітчизняної спецслужби з іншими правоохоронними органами, організації безперешкодного доступу та повноцінного формату використання міжвідомчих інформаційних систем, реєстрів, банків даних, держателями яких є інші державні органи.

Отже, узагальнюючи викладене, не можна не погодитися із позицією, запропованою О. І. Ткачем та В. В. Сорокіним, які вважають, що за таких умов реформування спец-

служби має дві проблеми: зовнішню та внутрішню. Так, зовнішню проблему можна позначити як “виклик інтеграції”, оскільки в Україні, як у країні – члені Ради Європи та в державі, що взяла курс на європейську й євроатлантичну інтеграцію, має бути забезпечена трансформація системи правоохоронних органів відповідно до європейських стандартів, які закріплені в стратегічних документах, що визначають напрями співробітництва України з ЄС, Радою Європи та НАТО. При цьому внутрішню проблему можна назвати “викликом ефективності”, так як вкрай важливим є забезпечення успішного та ефективного функціонування правоохоронних органів України, аби гарантувати захист правопорядку, підтримку стабільності в державі, усунення будь-яких викликів та загроз державній безпеці. У цьому контексті доцільно скористатися здобутками теорії інституційного ізоморфізму, яка стверджує, що інститути та організації схильні наслідувати структуру інших, більш ефективних, однак на практиці збільшення схожості між організаціями, тобто ізоморфізм, не приводить до підвищення ефективності тих, що наслідують [5].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ефективність державної політики у сфері забезпечення державної безпеки безпосередньо залежить від результативності впровадження реформи вітчизняної спецслужби, враховуючи кращі практики європейського досвіду у цій площині. Завданням реформування Служби безпеки України як державного органу спеціального призначення з

правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку, має стати створення сучасної ефективної спецслужби за кращими європейськими аналогами. Це вимагає, насамперед, впровадження адекватної та виваженої державної безпекової політики, яка має включати комплекс основних заходів, спрямованих на створення ефективних, динамічних та гнучких в управлінні, фахових, забезпечених сучасними матеріальними і технічними засобами органів та підрозділів контррозвідки європейського рівня, приведення завдань, функцій і напрямів їх діяльності у відповідність із сучасними потребами забезпечення національних інтересів, захисту прав людини і громадянина, суспільства і держави від зовнішніх та внутрішніх загроз; формування простору довіри до діяльності вітчизняної спецслужби, позитивного іміджу Служби безпеки України у суспільстві, правової свідомості громадян та розуміння необхідності виконання завдань забезпечення державної безпеки України.

Як і будь-яка реформа, реформа спецслужби передбачає поступовий та динамічний розвиток Служби безпеки України, законодавче забезпечення та впровадження комплексу відповідних організаційно-інституційних заходів. Дійсно, реформування Служби безпеки України задекларовано в низці стратегічних документів нашої держави, зокрема у Річній національній програмі Україна – НАТО на 2018 рік, затвердженій Указом Президента України від 28 березня 2018 р. № 89/2018 [8], Законі України “Про національну безпеку України” [6],

проекті Концепції реформування Служби безпеки України.

Таким чином, реформування вітчизняної спецслужби планується здійснювати послідовно на основі оптимальних державних рішень, які повинні враховувати позитивний досвід і кращу практику провідних держав ЄС. Проаналізувавши поточний стан та перспективи реформування вітчизняної спецслужби можна констатувати, що спостерігається повільний розвиток цих процесів, виходячи із заходів, які впроваджуються в контексті реалізації державної безпекової політики. За таких умов можна констатувати, що відсутня політична воля щодо реформування вітчизняної спецслужби, хоча на цьому наполягають євроспільнота та західні експерти протягом останніх трьох років. Представники НАТО, на жаль, не бачуть прогресу у процесі майбутнього реформування Служби безпеки, що призводить до зниження рівня довіри з боку зарубіжних партнерів.

Навіть у положеннях Середньострокового плану пріоритетних дій уряду до 2020 р. та положеннях Стратегії реформування державного управління України на 2016–2020 рр. [9] засади реформування вітчизняної спецслужби жодним чином не передбачені, оскільки виключно концепція реформи Служби безпеки України, розроблена ще у 2016 р., має стати відправною точкою запуску реформи. На цьому фоні, замість підписання Президентом України текст концепції повернувся з РНБО на доопрацювання до спецслужби і дотепер там перебуває. Отже, реформа Служби безпеки України так і залишається перспективою, хоча й

була виокремлена як ключовий пріоритет державної безпекової політики, а перманентне зволікання серйозно підриває довіру західних партнерів до України. На жаль, очікування НАТО від України у 2018 р. за цим напрямом так і не було реалізовано. З огляду на те, що реформа спецслужби є однією з основних у реформуванні національної безпеки України, держава повинна оптимізувати та скоординувати зусилля з метою прискорення створення демілітаризованої, деполітизованої, ефективної правоохоронної структури. Також безпекова політика нашої держави має бути послідовною, зосереджуватися на важливості налагодження й покращення міжвідомчої співпраці між правоохоронними інституціями вітчизняного сектору безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 р. “Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України”. Введено в дію Указом Президента України від 14 березня 2016 р. № 92/2016.
2. Колесник В. Т. Розвиток та удосконалення організаційно-правових механізмів державного управління у сфері забезпечення національної безпеки [Електронний ресурс] / В. Т. Колесник // Державне управління: удосконалення та розвиток. — 2015. — № 12. — Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1006>
3. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229 // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 27. — Ст. 382.

4. Жарий О. К. Напрями підвищення ефективності діяльності Служби безпеки України у сучасних умовах / О. К. Жарий // Напрями підвищення ефективності діяльності Служби безпеки України у сучасних умовах / О. К. Жарий // Сучасний стан та перспективи розвитку сектору безпеки України: публічно-приватні аспекти : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф. (16 квітня 2015 р.). — Х., 2015. — С. 28–30.
5. Реформування Служби безпеки України в контексті здійснення європейської інтеграції: монографія / В. Г. Пилипчук, О. Ф. Белов, С. С. Кудінов. — К.: Нац. академія Служби безпеки України, 2017. — 260 с.
6. Про національну безпеку: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469 // Відомості Верховної Ради України. — 2018. — № 31. — Ст. 241.
7. Ткач О. І. До проблеми реформування СБУ в контексті євроінтеграції / О. І. Ткач, В. В. Сорокін // Освіта регіону. — 2009. — № 2. — С. 122–125.
8. Про затвердження Річної національної програми під егідою Комісії Україна – НАТО на 2018 рік: Указ Президента України від 28 березня 2018 р. № 89 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/89/2018>
9. Деякі питання реформування державного управління України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80>

REFERENCES

1. Decree of the National Security and Defense Council of Ukraine. Pro Kontseptsiuu rozvytku sektoru bezpeky i oborony Ukrainy [On the Concept

- for the Development of the Security and Defense Sector of Ukraine] as of March 04, 2016, which was enacted by the Decree of the President of Ukraine dated March 14, 2016 № 92/2016. [in Ukrainian]
2. *Kolesnyk V. T.* (2015) Rozvytok ta udoskonalennia orhanizatsiino-pravovykh mekhanizmiv derzhavnogo upravlinnia u sferi zabezpechennia natsionalnoi bezpeky. [Development and improvement of organizational and legal mechanisms of state control in the sphere of ensuring national security of Ukraine]. Electronic scientific journal “Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok” [“Public administration: improvement and development”] № 12. — Retrieved from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1006>. [in Ukrainian]
 3. Zakon Ukrainy “Pro Sluzhbu bezpeky Ukrainy”: vid 25.03.1992, № 2229. [Law of Ukraine “On the Security Service of Ukraine”]. (1992) Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, № 30. P. 382. [in Ukrainian]
 4. *Zharyi O. K.* (2015) Napriamy pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti Sluzhby bezpeky Ukrainy u suchasnykh umovakh. [Areas for improving the effectiveness of the Security Service of Ukraine in modern conditions]. Proceedings of the Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku sektoru bezpeky Ukrainy: publichno-pryvatni aspekty: zb. nauk. pr. za materialamy III Mizhnar. nauk. [The current state and development prospects of the security sector of Ukraine: public-private aspects: III International Scientific Conference]. Kharkiv. P. 28–30. [in Ukrainian]
 5. *Pylypchuk V. H., Bielov O. F., Kudinov S. S.* (ed.) (2017) Reformuvannia Sluzhby bezpeky Ukrainy v konteksti zdiisnennia yevropeiskoi intehratsii. [Reforming the Security Service of Ukraine in the context of the implementation of European integration]. (Monograph) Kyiv: National Academy of Security Service of Ukraine. P. 260. [in Ukrainian]
 6. Zakon Ukrainy “Pro natsionalnu bezpeku”: vid 21.06.2018 № 2469. [Law of Ukraine “On National Security”]. (2018) Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, № 31. P. 241. [in Ukrainian]
 7. *Tkach O. I.* (ed.), *Sorokin V. V.* (2009) Do problemy reformuvannia SBU v konteksti yevrointehratsii. [The problem of reforming the SSU in the context of European integration]. Ukrainskyi naukovyi zhurnal: Osvita Rehionu – Ukrainian scientific journal: Education of the region. № 2. P. 122–125. [in Ukrainian]
 8. Ukaz Prezydenta Ukrainy “Pro zatverdzhennia Richnoi natsionalnoi prohramy pid ehidoiu Komisii Ukraina-NATO na 2018 rik”: vid 28.03.2018, № 89. [Decree of the President of Ukraine “On Approval of the Annual National Program under the auspices of the Ukraine-NATO Commission for 2018”]. (2018) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/89/2018> [in Ukrainian]
 9. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy “Deiaki pytannia reformuvannia derzhavnogo upravlinnia Ukrainy”: vid 24.06.2016 № 474. [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine “Some issues of reforming the government of Ukraine”]. (2016) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80> [in Ukrainian]